

будет? Высокие технологии на службе милитаризма. С-П., Питер, 2011.

9. Towards a secure cyberspace via regional cooperation. <https://dig.watch/processes/ungge>

10. Смирнов. А.И. Современные информационные технологии в международных отношениях. М., МГИМО-Университет, 2017.

11. The 25 Largest Internet Companies In The World www.worldatlas.com/articles/

8. Clark, R., Nike, R. (2011) *Tret'ya mirovaya voyna. Kakoy ona budet? Vysokye tekhnolohyy na sluzhbe mylytaryzma. [The Third World War. What will it be? High technology in the service of militarism]*. St. Petersburg: Peter. [in Russian].

10. Smirnov, A.I. (2017) *Sovremennyye ynformatsyonnyye tekhnolohyy v mezhdunarodnykh otnoshenyakh [Modern information technology in international relations]*. Moscow: MGIMO-University. [in Russian].

25.04.2019

УДК 658:65.012.8

JEL Classification: D 830

Король Володимир

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У статті визначено елементи інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки промислових підприємств.

Виокремлено методичні способи, що застосовуються для інформаційного забезпечення системи економічної безпеки підприємства. Охарактеризовано особливості організації обліково-аналітичної діяльності на підприємстві.

Досліджені сучасні проблеми організації обліково-аналітичного забезпечення як складової частини системи економічної безпеки вітчизняних підприємств.

При цьому, якщо дія внутрішніх факторів ще може бути визначена певними аналітичними розрахунками, то для оцінки впливу зовнішніх факторів-загроз (особливо непрямого впливу) потрібне певне розширення наявного підходу до організації облікових систем. Зазначено, що досить часто дослідниками в процесі розглядання інформаційного забезпечення контуру управління економічною безпекою підприємств нівелюється питання організації бухгалтерського обліку, що не є вірним, оскільки облік складає основне й майже єдине джерело інформації для сучасного підприємства в рамках управління процесом зміцнення його економічної безпеки.

При цьому аналітична складова управління економічною безпекою підприємств, як правило, зводиться до визначення певного переліку окремих чи інтегральних показників, розрахувати які можна лише у разі адаптування й розширення бухгалтерської звітності.

Охарактеризовано обліково-аналітичне забезпечення як складову інформаційного забезпечення, що стало основою розроблення концептуальних засад формування системи обліково-аналітичного забезпечення в процесі управління економічною безпекою підприємства.

Розроблено методичні засади формування підсистеми обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою на вітчизняних підприємствах, які враховують специфіку функціонування, передбачають раціональне використання наявних ресурсів та уможливають досягнення основних цілей у сфері економічної безпеки.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, обліково-аналітичне забезпечення, управлінське рішення, інформація, аналіз, облікова інформація, загрози, облік

**ORGANIZATION OF THE PROCESS OF
FORMATION OF ANALYTICAL INFORMATION SYSTEM
OF ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE**

The elements of informational and analytical provision of economic security of industrial enterprises are determined.

The methodical methods used for information provision of the enterprise's economic security system are highlighted. The peculiarities of the organization of accounting and analytical activity at the enterprise are described.

Modern problems of how to organize Accounting and analytical support as a component of economic safety system of today's enterprises are investigated.

In this case, if the influence of internal factors can still be determined with the help of certain analytical calculations, then to assess the impact of external factors-threats (especially indirect effects), a certain extension of the existing approach to the organization of accounting systems is necessary.

It is noted that quite often researchers in the process of considering the information provision of the contour of management of economic security of enterprises compensate for the organization of accounting, which is not true, because accounting is the main and almost the only source. information for a modern enterprise within the framework of managing the process of strengthening its economic security.

In this case, the analytical component of the management of the economic security of enterprises, as a rule, is reduced to the definition of a specific list of individual or integral indicators, which can only be calculated if adaptation and expansion of accounting reporting.

Accounting and analytical support is described as an integral part of the information provision, which became the basis for developing the conceptual framework of the accounting system and analytical support in the process of managing the economic security of the enterprise.

The methodical principles of forming a subsystem of accounting and analytical support for the management of economic security at domestic enterprises, taking into account the specific functioning, ensure the rational use of available resources and ensure the achievement of the main tasks in the field of economic security.

Key words: company's economic security, accounting and analytical support, management decision, information, analysis, accounting information, threats, accounting

Король Владимир

ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОЦЕССА ФОРМИРОВАНИЯ АНАЛИТИЧЕСКОЙ ИНФОРМАЦИИ В СИСТЕМЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье определены элементы информационно-аналитического обеспечения экономической безопасности промышленных предприятий.

Выделены методические способы, применяемые для информационного обеспечения системы экономической безопасности предприятия. Охарактеризованы особенности организации учетно-аналитической деятельности на предприятии.

Исследованы современные проблемы организации учетно-аналитического обеспечения как составляющей системы экономической безопасности современных предприятий.

При этом, если действие внутренних факторов еще может быть определена определенными аналитическими расчетами, то для оценки влияния внешних факторов-угроз (особенно косвенного воздействия) требуется определенное расширение имеющегося подхода к организации учетных систем. Отмечено, что достаточно часто исследователями в процессе рассмотрения информационного обеспечения контура управления экономической безопасностью предприятий нивелируется вопросы организации бухгалтерского учета, не является верным, поскольку учет составляет основной и почти

єдинственный источник информации для современного предприятия в рамках управления процессом укрепления экономической безопасности.

При этом аналитическая составляющая управления экономической безопасностью предприятий, как правило, сводится к определению определенного перечня отдельных или интегральных показателей, рассчитать которые можно только в случае адаптации и расширения бухгалтерской отчетности.

Охарактеризованы учетно-аналитическое обеспечение как составляющую информационного обеспечения, стало основой разработки концептуальных основ формирования системы учетно-аналитического обеспечения в процессе управления экономической безопасностью предприятия /

Разработаны методические основы формирования подсистемы учетно-аналитического обеспечения управления экономической безопасностью на отечественных предприятиях, учитывающих специфику функционирования, предусматривают рациональное использование имеющихся ресурсов и обеспечивают достижение основных целей в сфере экономической безопасности.

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятия, учетно-аналитическое обеспечение, управленческое решение, информация, анализ, учетная информация, угрозы, учет.

DOI: 10.32680/2409-9260-2019-3-266-84-96

Постановка проблеми. В результаті визначення особливостей організації інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства було встановлено, що в якості основних її функцій слід зазначити інформаційну, облікову й аналітичну, що лежать в основі добування, обробки та надання системі управління необхідної інформації для оцінювання поточної обстановки (чинників зовнішнього та внутрішнього середовища) та прийняття відповідних управлінських рішень на стратегічному, оперативному та тактичному рівнях в інтересах розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо покращення ведення аналізу, удосконалення складових частин системи управління забезпечення економічної безпеки господарюючих суб'єктів, покращення фінансових результатів діяльності, досліджувалися багатьма вітчизняними та зарубіжними науковцями, такими як Ф. Бутинець, О.П. Войналович, І.С. Гайдук, О.В. Гук, Н.М. Гудзенко, Т.Г. Китайчук, Г.І. Кіндрацька, І.Д. Лазаришина, Я. Мулик, В.В. Панков, Н.М. Попадинець, А.М. Поломошних, Ю. Поповіченко, І.Л. Томашевська, Ч. Хорнгрен та ін.

Аналіз останніх досліджень та публікацій дає змогу прийти до висновку, що поза увагою науковців залишаються проблеми та особливості аналітичного забезпечення економічної безпеки у процесі протидії окремим видам внутрішніх загроз економічної безпеки підприємства.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. З огляду на дослідження останніх публікацій доцільно зауважити, що проблематика аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємств в сучасних умовах не була достатньо досліджена, є потреба у розкритті значення та визначенні особливостей побудови інформаційної підсистеми для підприємств, виокремлення аспектів, що сприятимуть підвищенню ефективності функціонування загальної системи управління економічною безпекою підприємств.

Постановка завдання. Обґрунтування методичних засад формування аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж готувати аналітичну інформацію для прийняття управлінських рішень в сфері безпеки підприємства, аналітик з питань фінансово-економічної безпеки має оцінити достовірність облікової інформації, наданої йому зовнішніми контрагентами або відповідними економічними службами в середині підприємства. В основу механізму такої оцінки мають бути покладені способи отримання альтернативних даних, що підтверджують

правдивість наданої інформації, а також технології описування її характеристик з метою побудови шкали достовірності.

На думку В. Пантелєєва, інформаційне забезпечення потрібно трактувати як цілеспрямовану роботу зі збору інформації, її реєстрації, передавання, обробки, узагальнення, зберігання та пошуку суб'єктами контролю з метою використання для управління [1]. Не зосереджуючи свою увагу на інших визначеннях терміна «інформаційне забезпечення», треба сказати про два ключові моменти: по-перше, інформаційне забезпечення передбачає конкретні дії щодо інформації для виділення із загального обсягу лише тієї частини, яка найбільше потрібна суб'єктові управління; по-друге, в структурі інформаційного забезпечення майже 70 % припадає на обліково-аналітичну інформацію, а 30 % - об'єднують законодавчу, нормативну, правову, технічну, організаційну та інші види інформації. Звідси можна зробити висновок, що аналітична інформація є важливою складовою інформаційної системи підприємства, яка дає змогу отримувати дані щодо ключових етапів господарської діяльності, тобто придбання ресурсів, виробництва та реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

В якості альтернативних методик отримання облікової інформації про реальний фінансовий стан контрагентів можуть застосовуватися так звані спеціальні методи, які використовуються при забезпеченні економічної безпеки, серед яких основними є: метод конфіденційних стосунків, метод особистого пошуку, метод спеціалізованого опитування, метод конфіденційного спостереження та інші. Перевереній обліковій інформації присвоюється коефіцієнт достовірності (від 0,1 до 1,0), який показує її вплив на подальші наслідки при прийнятті на основі цієї інформації управлінських рішень щодо співпраці з тим чи іншим контрагентом.

Під аналітичним забезпеченням економічної безпеки суб'єкта господарської діяльності розуміють цілісну інформаційну систему, що об'єднує методи та технології усіх видів обліку, аналізу та безпеки з метою прийняття управлінських рішень щодо протидії внутрішнім та зовнішнім

загрозам безпеці діяльності підприємства та його сталому розвитку [2].

Аналітична інформація має відповідати таким вимогам [3; 4]: точно та достовірно відображати в зовнішній та внутрішній звітності всі господарські операції підприємства; надавати користувачам інформацію про поточний та перспективний стан, динаміку розвитку та фінансовий стан підприємства, тенденції розвитку та зміну конкурентного середовища; виявляти вплив окремих чинників на формування, використання та кругообіг активів і капіталу; забезпечувати внутрішній контроль діяльності; формувати базу вихідної інформації для складання планів розвитку; сигналізувати про виявлення суттєвих змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі, які можуть вказувати на момент виникнення чи реалізації певної загрози.

Таким чином, організація процесу формування аналітичної інформації в системі інформаційного забезпечення економічної безпеки підприємства передбачає, що оперативні дані про фінансово-господарську діяльність організації в процесі оперативного обліку перетворюються на первинну облікову інформацію. В свою чергу, первинна інформація в результаті її обробки в системі бухгалтерського обліку перетворюється на узагальнюючу облікову інформацію, що міститься у фінансових, статистичних та внутрішніх звітах.

Підґрунтям обліково-аналітичної діяльності є принципи організації бухгалтерського обліку, аналізу фінансово-господарчої діяльності й забезпечення безпеки, які утворюють систему принципів аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства. Засади проведення обліково-аналітичної діяльності включають різні вимоги до відповідних спеціалістів. Вони можуть бути прописані у кваліфікаційних характеристиках, кодексі діяльності аналітика з питань фінансово-економічної безпеки, посадових інструкціях або інструкціях із взаємодії між підрозділами підприємства під час здійснення інформаційного забезпечення економічної безпеки [5, с. 18–20].

Інформаційне забезпечення економічної безпеки підприємства можна визначити як єдність систем обліку, аналізу

й аудиту, об'єднаних інформаційними потоками для управління економічними процесами, тому виправданим є включення у систему обліково-аналітичного забезпечення підсистеми інформаційного забезпечення, яка забезпечує інтегроване використання інформаційних ресурсів різними функціональними підсистемами (обліку, аналізу, контролю, моніторингу) [6, с. 175–176].

Узагальнююча облікова інформація після її перевірки щодо достовірності являється базою для аналізу та синтезу. Угрупована належним чином аналітична інформація є основою для прийняття управлінських рішень щодо стану та рівня економічної безпеки підприємства, ефективності його діяльності та прогнозування заходів захисту від впливу зовнішніх і внутрішніх загроз.

При цьому обмін інформацією між системами спостереження, аналізу та прийняття управлінських рішень в системі економічної безпеки підприємства здійснюється за п'ятьма каналами: 1) спостереження – облік; 2) облік – звітність; 3) звітність – оцінка достовірності інформації; 4) оцінка достовірності інформації – аналіз; 5) аналіз – прийняття рішення.

Слід визначити, що обліково-аналітична інформація представляє собою економічну модель взаємозв'язку між системою управління економічною безпекою, інформаційним ресурсом якої вона є, та інформаційними процесами в середині підприємства. В якості інформаційного ресурсу обліково-аналітична інформація виступає у двох основних ролях: з одного боку, вона визначає структуру функціонування системи управління економічною безпекою і забезпечує її стабільність, стійкість щодо зовнішніх і внутрішніх впливів, а з іншого – визначає характер процесів, що протікають в цій системі. Узагальнена обліково-аналітична інформація призначена для оцінки рівня та стану економічної безпеки підприємства та його потенційних партнерів і конкурентів.

Водночас, результати дослідження особливостей формування обліково-аналітичної інформації та існуючого стану бухгалтерського обліку щодо забезпечення системи економічної безпеки підприємств інформаційними ресурсами свідчать про

обмеженість їх формування та використання для виявлення та оцінювання резервів зростання вартості підприємств.

Це вказує на необхідність розробки методичних і організаційних засад обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки як засобу формування релевантної інформації для прийняття управлінських рішень в умовах вартісно-орієнтованого управління.

Процес підготовки обліково-аналітичної інформації, забезпечення її кількості та якості складає обліково-аналітичне забезпечення, яка постає у двох значеннях: а) діяльність, пов'язана зі збором, реєстрацією, узагальненням, збереженням, передачею та аналітичним опрацюванням інформації; б) забезпечення системи управління відповідною кількістю необхідної якісної інформації.

Отже, організація раціонального потоку аналітичної інформації в системі управління економічною безпекою підприємства спирається на певні принципи, серед яких основними являються:

- виявлення інформаційних потреб і способів найбільш ефективного їхнього задоволення;
- об'єктивність відображення процесів фінансово-господарської діяльності;
- єдність інформації, що надходить з різних джерел;
- оперативність інформації;
- підвищення коефіцієнта її достовірності.

Саме достовірність є основною якісною характеристикою аналітичної інформації, що знижує ризик впливу зовнішніх та внутрішніх загроз на економічну безпеку підприємства.

Разом з тим, як показує досвід, більшість вітчизняних бухгалтерів та фінансових менеджерів у своїй практичній діяльності націлені на формування показників, які враховують інтереси керівництва господарюючого суб'єкта, при цьому спотворюючи дані про реальний фінансовий стан підприємства, що являється однією з головних загроз економічній безпеці контрагентів, які з ним співпрацюють.

Суцільне розповсюдження навмисного маніпулювання фінансовими даними у звітності вітчизняних підприємств зумовило пошук шляхів для упередження цього явища. До недавнього часу вважалося, що боротися з викривленнями фінансової інформації має незалежний аудитор. Але на практиці майже уся недостовірна фінансова звітність великих підприємств мала позитивні аудиторські висновки.

Висновки. Таким чином, дослідницький ракурс при вивченні цього явища має бути спрямований в площину безпосередніх користувачів інформації, яким необхідно розробляти внутрішні механізми перевірки достовірності фінансової звітності потенційних партнерів чи інших контрагентів з метою:

- діагностування їхнього реального фінансово-господарського стану з метою недопущення виникнення загрози співпраці з потенційним банкрутом;
- точної оцінки їхньої фінансової надійності при здійсненні партнерських відносин;
- підготовки інформації для прийняття управлінських рішень стосовно співпраці з партнерами в умовах виявлених загроз та небезпек;
- максимально повного інформаційного забезпечення системи економічної безпеки підприємств.

Література

1. Пантелєєв В. П. Аудит. – Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 158 с.
2. Информационные системы в экономике: учебник / под ред. проф. В. В. Дика. – М.: ФиС, 1996. – 272 с.
3. Гарасим П.М. Проблеми формування обліково-аналітичної інформації в системі менеджменту / П.М. Гарасим, С.В. Приймак // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2012. – № 722. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 42–48
4. Штангрет А.М. Обліково-аналітичне забезпечення процесу гарантування економічної безпеки підприємства /

А.М. Штангрет // Наукові записки Української академії друкарства. – 2013. – №2. – С.58-63

5. Гордієнко Н.І. Конспект лекцій з дисципліни «Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки на підприємстві». – Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2016. – 78 с.

6. Яремик М.І., Яремик Х.Я. Інформаційно-аналітичне забезпечення в системі управління фінансово-економічною безпекою підприємств // Наукові записки. – 2016. – № 2 (53). – С. 173-180

7. Олійничук О.І. Обліково-інформаційне забезпечення формування й імплементації стратегії економічної безпеки підприємства // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». – 2015. – № 1. – С. 41-47

1. Panteleev, V. P. (2008). *Audyt*. Kyiv: Vydavnychyu dim «Profesional» [in Ukrainian].

2. Дька, В. (1996). *Ynformatsyonni systemy v ekonomyke* (p. 272). Moscow: FyS [in Russian].

3. Narasym, P., Pryimak, S. (2012) Problemy formuvannya oblikovo-analitychnoyi informatsiyi v systemi menedzhmentu [Problems of formation of accounting and analytical information in the management system] – *Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politekhnikha" – Bulletin of Lviv Polytechnic National University*.722. 42-48. [in Ukrainian].

4. Shtanhret, A. (2013). Oblikovo-analitychne zabezpechennia protsesu harantuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. – *Naukovi Zapysky Ukrainskoi Akademii Drukarstva - Scientific notes of the Ukrainian Academy of Printing*, 2, 58-63 [in Ukrainian].

5. Hordiienko, N. I. (2016) Konspekt lektsii z dystsypliny “Oblikovo-analitychne zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky na pidpriemstvi” [Summary of lectures on discipline “Accounting and analytical provision of economic security at the enterprise”]. Kharkiv: KhNUMH im. O. M. Beketova. [in Ukrainian].

6. Yaremyk, M.I., Yaremyk, K.J. (2016) Informatsiyno-analitychne zabezpechennya v systemi upravlinnya finansovo-

ekonomichnoyu bezpekoyu pidpryyemstv [Information and analytical support in the system of management of financial and economic security of enterprises]. – *Naukovi zapysky – Proceedings* . 2 (53). 173-180. [in Ukrainian].

7. Oliinychuk, O.I. (2015) Oblikovo-informatsiine zabezpechennia formuvannia y implementatsii stratehii ekonomichnoi bezpeky pidpryyemstva [Accounting and information support for the formation and implementation of the strategy of economic security of the enterprise]. – *Visnyk Zhytomyrs'koho derzhavnogo tekhnolohichnogo universytetu. Seriya «Ekonomichni nauky» – Bulletin of the Zhytomyr State Technological University. Series "Economic Sciences".1.* 41-47. [in Ukrainian].

16.04.2019

УДК: 336.143:336.22

JEL Classification H 300

Корягіна Тетяна, Ільченко Вікторія

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

В статті розкрито теоретичні основи реалізації податкової політики. Визначено, що податкова політика є сукупністю заходів для встановлення нових і скасування чинних податків та інших обов'язкових платежів до бюджету, зміни ставок, об'єктів оподаткування та об'єктів, що пов'язані з оподаткуванням, податкової бази по податках та інших обов'язкових платежах до бюджету з метою забезпечення фінансових потреб держави на основі дотримання балансу економічних інтересів держави та платників податків. Досліджено сучасний стан податкової політики в Україні, проаналізовано роль основних податків в формування бюджету